यचा ह्वासाः, जाः ह्मसीका न
यचिं गजिसू नायं स्वायू द्वगु
खँग्वः

नूह्वना कयाली

पचा च्वासाः, जाः म्हसीका न पचिं गजिस् नापं स्वापू दुगु खँग्वः

च्वःम्ह न पिकाःम्ह

चूच्वाना कयाली

यचा क्वासाः, जाः क्वसीका न यचिं गजिस् नायं स्वायू दुगु खँग्वःग

च्वःम्ह न यिकाःम्ह - न्हूना कयाली

Paperback

ISBN : 978-9937-0-9383-5

मू : झ्यग्का (१० गका)

यिकानागु ह्निल्याः : ११४१ गुंला २१

#RukuYuSafoo

न्ह्याखँ

जि बू यल देय्‌या याका त्वालय् सिमान्ह्याया ठँय् खः । थः नाःचाःगु उमेरं निसें समाजं जितः छु धकाः स्वइ न जिं थःयातः गथे स्वया धयागु खँय् छगू न्हूगु जुयाः हे च्वन । जिगु ज्याः म्हसीका अलय् जि थें ज्याःयिं मनूतय्‌गु निंतिं नकलात यायगु लँय् अलय् जिगु ननाः म्हसीका न उकिया नकालात यायगु लँय् जिं गथे लुइका धकाः थःथःगु हे वाखं दु । जिगु ज्याः म्हसीका न जिगु ननाः म्हसीका जिगु जिवनय् नाय नायं न्ह्यानाच्वंगु खँत खः । उकिया हे दसु थ्व सफू छगू नं खः ।

च्वयगु ज्या जितः त्याया निसें यः । च्वनाकुथिइ च्वनाच्वना वलय् च्वया जितः यःगु हे खँ खत । अनं उखे जिं त्याःयां च्वयागु कसवुकय् खः । समाजं जितः गु कथं स्वयाच्वन, गु कथं यानाच्वन उकिया उकुसमुकुस भावंगु थाय् इल कसवुक । अनं १०गू तगिं सिधय धुंकाः जिं छगू च्वग दयका । उगु च्वगय् अमं वालंक च्वसुत च्वया हया । जिगु च्वसुत आपालं अङ्ग्रेजी भाय्, खय् भाय् न नेपाः भाय् स्वंगू भासं इयाच्वन । थुगु हे स्वंगू भासं जिं थिथि विसयनस्फइ च्वया च्वना । ममगु निधाय् गुलि च्वया अःपुल थ्व त्वायन निधाय् च्वया याय थाकुगु ताल । अङ्ग्रेजिं गु कथं चकनां थ्व वात खँ न्ह्याथन कयाच्वंगु खः अथें नेपालभासं याय थाकुमछिं ताल ।

नेपालभासं थ्व खँ गथे धाय धइगु नं मसिया च्वन अलय् थ्व ख्यःया मनूत लिसं खँल्हाबल्हा नं कि अङ्ग्रेजिं कि खय् भासय् अङ्ग्रेजि खँ ल्वाकछ्याना छ्यलगु यानाच्वनागु खः । नेपालभासया हे खँग्वःत मदुसां खय् भाय्‌या खँग्वःत छ्यल धायतः नं तवलय् खय् भासय् हे उलि खँग्वःत मदुगु इी खः । उबलय् नेसं ११३७ । जिं सिक्क खँग्वः धयागु 'समलिंगी तेस्रोलिंगी', 'लैङ्गिक पहिचान', 'यौन झुकाव' - उलि जक खः । उकिं गु कथं ब्याक्क खँल्हाबल्हा जुइमाःगु खः अथे ब्याक्क खँल्हाबल्हा

खय् रासय् नं ञ्ऽऽमरूयाब्वंगु खः । खय् रासय् थथे थ्याक्क खँग्वःग दयानःगु ऽऽी सन् २०१८ निसं धायमाली । उक नं जिं थःगु रुमिका क्किगागु दु ।

थः ननाः ञ्कःमि, नयालरास ञ्कःमि नं खःगुलिं मीगु रु रासं खँग्वः माल माल धकाः मनं गुना । आः उवल जि मिस्युदँ । थ्यनकन याय धयां उलि मनूग क्कमयु । उलि ञक्क मख् कि ननाः थ्यलय् जिगु ननाः क्कसीका ञक्क ल्ययाः नालाकाऽऽ, जिगु ञाः क्कसीका धाःसा ल्ययाः ठख क्कऽऽ । आयलं ल्याखय् जिमगु यूम्पायागः रायया खँय् उलि थ्यां मदु । राय् वान थ्यां दुगु यूम्पाया आयलं ल्याखय् ञाः क्कसीकाया खँय् थ्यां मदु । ठं लुयाः नऽऽ ला धऽऽगु कथं जिं उवलय् यक्व रु खँग्वः धूकुग स्वया । गीजक रूसवूक यूवलय् जिगः थथे खँग्वःग मालमाःगु दु, सूऽऽगः स्वायु गःसा जी धकाः थ्यनां स्वया । जिगः यक्वसिया स्वायु विया रुल । सःथ्यूयिं धकाः मनूगयूसं स्वायु नं वियारुल ।

सःथ्यूयिं धकाः मनूग नायलाः ञयागु स्वलय् अयलं मनूगय् व्वायन मनूग न थुगु खँ याख लियूगु मगिऽऽ गायका खना । गुलिंग्यां जिगः क्वायूयं रिऽऽक खँ थ्यक्कुगु नं दु ।

गनं गनं जिं निष्यू विग्रकानञ नाय लाय खना । नयुकःया स्वायु जिगः सूनां थ्युगु अलय् जिं नयुकःयागः गथे खँ गया धकाः ल्वःमन धूक्कल । नयुकलं जिगु खँ थ्यन धूक्काः ठकः नायलाय धकाः नयुकःया ठँय् सःगादिल । जिं नं ऽऽन्धननगय् उखं थूखं मागुमालाः स्वयाना थयाना अठ्ग्रेजि खँग्वःग स्वयाः यक्वा । दकस क्वायां नयुकलं थ्व खँयागः थूऽऽकादिसँ धकाः नि थ्यनादिल । नखद्ध निसं जि वागुनां नयुकः थाय् ननां खँक्वायगु याना । नयुकलं वांलाक्क रु खँ थूऽऽका कायादिल । उगु यूम्पां थ्व खँग थूऽऽक रु रुऽऽमख् धकाः जिगु मगिऽऽ नं गलग खनिं । लच्छि निला धूक्काः गिनि वूलुदँ खँग्वः ञायगु ञ्काना नल । जिं सनाब्वनागु खँया वाय् नं यक्व खँग सीक दग । जिं नयालरास सयकागु थःक्कं व्वनविन यानां रु खः । उगु स्वलय्

निम्हू विग्रकानङं जिगः नयालरास वान नं यन्ना कनादिल । राय् नायं स्नायु दुगु जिं मग्युगु यन्ना खँग सीकदग ।

अ(थगुं खुला क्वला न दष्ठि दग । खँम्नः ग्राय अःयूगु खँ नं मखु । छगू ह खँम्नलय् यन्ना ह विचाः यानां ज्ञ्यां ननमाःगु ङयान्नन । खँल्लावँल्ला यानागु नं दष्ठि ह यूलयंगु अलय् थ्न खँय् न्नग्या नं ज्ञ्याकमाल (धेगु मगिं नसं ११३८ ग्या यूक्निसं जिं 'नयालरासय् जाः न यस् सम्बन्धि खँम्नः मूना' धयागु सरू यिकाना । सरू यिकानागु निदँ दून न्नयगु ग्या नं ज्ञ्याका । न्नग्या ज्ञ्याकूसं अमं खँल्लावँल्ला ग्याकूसं नसं ११४०सं नयाः थूक ह्लाकनं छकः विचाः नक्कमाल, निदँ ज्ञ्याःया ग्या लियूञ्ञकाः स्नयमाल धकाः ह्लाकनं थ्न सरूगिञ्ञ थःगु विचाः प्नक्क ज्ञ्यां ला धकाः उखं थूखं ग्यनकन यानाङया ।

ज्ञ्यां धाःयिं सकसिगः ञ्ञीमल पूवः दयकाः जिं ग्यनकन याना । थूक जिं आयलं काशिनाथ गमाटङ, अलय् सुराष नाम प्रजायगिङ न अनिल स्थायिगङयागः ग्यनकन याना । थिथि जाः क्लसीका न यवा क्लसाःया ननाःग ह नयालरास क्लाञ्ञयिं नायं नं ग्यनकन याना ।

नसं ११३८य् जिं यिकानागु 'नयालरासय् जाः न यस् सम्बन्धि खँम्नः मूना'य् अमं ग्याक्क खँम्नःग दुग्थाःगु खः । थ्न सरूगिञ्ञ धाःसा आधानरूग खँम्नःग नि स्नय धकाः आधानरूग खँम्नःग जक्क ल्ययागु खः ।

थूगु स्थलय् नं नयालरासं न्नयगु न खँल्लावँल्ला यायगु चाकः थ्न सरूगिं ग्याकी धकाः रलसा कयान्नना ।

धलः

खँग्वः धलः

यचा	Sex
	यौन

पुलांगु नेपालभाषा व्वःलं व नेपालभाषाया खँग्वः धुकूतिइ च्वलावंगु ज्याख्वंगु खँग्वः ।

यचिं, यचाचिं	Sex (as in sex characteristics in human anatomy)
	लिङ्ग
यचिं गजिस्	Sex Characteristics
	यौन विशेषता
बूसं दयाःगु यचिं गजिस्	Primary sex characteristics
	प्राथमिक यौन विशेषता
ल्यायमिसाः लाःगु यचिं गजिस्	Secondary sex characteristics
	द्वितिय यौन विशेषता

वायचिं	Male	
	पुलिङ्गी	
मायचिं	Female	
	स्त्रीलिङ्गी	
थ्यागु यचिं	Endosex	
थ्यागु यचिं दु(म्ह/यिं)	Endosex person	
थ्यामगु यचिं	Intersex	
	अन्तरलिङ्गी	
थ्यामगु यचिं दु(म्ह/यिं)	Intersex person	
	अन्तरलिङ्गी व्यक्ति	

मायचिं व वायचिंया यनम्यनातन यनितासाय् मन्ह्यंगु कथंया यचाब्व (यौन अङ्ग), चिंयूगु (क्रोमोजोम), ग्रन्थि व हर्मोन लगायतया यचिं तजिस् दुयिं मनूतय्तः थ्यामगु यचिं दुयिं मनू धकाः धाइ ।

- व थ्यामगु यचिं दुम्ह मनू खः ।
- इयिं थ्यामगु यचिं दुयिं मनूतय्गु निंतिं ज्यायाना ब्वँयिं खः ।
- थ्यामगु यचिं यीथी सिवं अप्वः दु ।

ब्वःछिनातःगु यचिं	Assigned Sex
	इङ्गित लिङ्ग

सं मनू बूगु खनुनं उया यचाङ्ग (यौनाङ्ग) स्वयाः उया यचिं ब्वःछीगु ।

जाः, जात	Gender
	लैङ्गिकता
बूबलय् ब्वःछिनात्यूगु / ब्वःछिनातःगु जाः	Gender assigned at birth
	जन्मँदा इङ्गित गरिएको लैङ्गिकता

ब्वःछिनातःगु यचिं कथं सं माजाः कि वाजाः धकाः ब्वःछीगु ख्वा, सामाजिक मान्यता कथं बूगु खनुनं नाक् दुयिं ज्वाउँमस्यनाः मिजं धकाः ब्वःछीगु व मासि दुयिं ज्वाउँमस्यनाः मिसा धकाः ब्वःछीगु ।

- ब्वःछिनातःगु यचिं कथं जितः वाजाः/मिजं धकाः धयातःगु खः ।
- जितः बूबलय् वाजाः/मिजं धकाः ब्वःछिनातःगु खः ।
- जि बूबलय् वाजाः/मिजं धकाः ब्वःछिनातःम्ह खः ।
- ब्वःछिनातःगु यचिं कथं उयातः माजाः/मिसा धकाः धयातःगु खः ।

- उक्ष्र्गः वूवलय् माजाः/मिसा धकाः क्नःछिनागःगु खः ।
- न वूवलय् माजाः/मिसा धकाः क्नःछिनागः ह्म खः ।
- क्ष्र्यिं वूवलय् माजाः/मिसा धकाः क्नःछिनागःयिं खः ।

जाः म्हसीका	Gender Identity	
	लैङ्गिक पहिचान	

सुं नं मनूया जाः वाग थःगु व्यक्तिगत अनूभव ।

थः छु जाःया खः - थः मिजं खः ला मिसा खः ला वा न सिवं मगु छुं खःला धकाः थः दुनुगलं निसं लुयानःगु दुवाः ।

मिजं, वाजाः	Man	
	पुरुष	
मिसा, माजाः	Woman	
	महिला	

मैंवाव्	Maibabu
	मैंबाबु

मिजं व मिसा वाल्क मगु जाः क्वसीकायाःगु थ्ञ्ञकगु निगं नयालरासय् ह्नायां निसं ख्यलावूलाय् दयाव्वंगु खँग्वः ।

थन ब्लाय् निथी कथंया खँग्वःग वियाःगु दु । छगा ल्हलिंथ्यंक ख्यलावूला ङयाव्वंगु खँग्वःया ल्ह उल्ला नयालरासं ग्यानाःगु अलय् मगु धाःसा ननाः सङ्दरँ ल्ह यिकनां ग्यानाःगु खँग्वः । मी ख्यलावूलाय् ल्ह दयाव्वंगु नं खँग्वःग व्वय् व्वयाःगु ङल । स् मनूनं थःयाः गथ / छ्व धकाः क्वसीका वी धेगु खँ उयाक ल्ह निल्गि ङञ्ञ । थूक मयिस्सं छ थ्व खः, छ थथ खः धकाः धायगु मख् । गुलिस्यां यनम्यनागग कथं ख्यलावूलाय् नयाव्वंगु खँग्वलं थःयाः वांलाक्व थ्ञ्ञकी धकाः गायकरू धाःसा गुलिस्यां यनम्यनागग ख्यलावूलाया खँग्वलं थःगु जाः क्वसीका वांलाक्व थ्ञ्ञकीमख् उकिं थौंकह्नय् व्वलना नःगु खँग्वलं थःयाः वांलक्व थ्ञ्ञकी धकाः गायकरू ।

हलिंयंक छ्यलाबुलाय् दुगु खँग्वःत

छम्ह थुइका	तःम्ह थुइका	छम्ह/तःम्ह व्यामछु
थातंजाःम्ह, थातंम्ह	थातंजाःपिं, थातंजाःमिपिं, थातंजाःत, थातंजाःमित	थातंजाःमि, थातंमि
Cisgender person	त्याचलैङ्गिक व्यक्ति	

वूवलय् ब्वःछिनाब्युगु जाः व थःगु जाः म्हसीका खःपिं मनूत ।

थातंजाः मिजं, थातंमिजं, थातंवोचा, थातंराज	Cisgender Man, Cis Man
	त्याचलैङ्गिक पुरुष

वूवलय् वाजाः/मिजं धकाः ब्वःछिनातःम्ह अलय् जाः म्हसीका नं मिजं व खःपिं, वूवलय् मिजं धकाः ब्वःछिनातःपिं मिजंत ।

थाःगंजाः मिसा, थाःमिसा, थाःमेंचा, थाःमयुज्ञ	Cisgender Woman, Cis woman
	त्याचलैङ्गिक महिला

वूवलय् माजाः/मिसा धकाः क्वःछिनाःब्व अलय् जाः ब्वसीका नं मिसा हे खल्यिं, वूवलय् मिसा धकाः क्वःछिनाःयिं मिसाग ।

छ्वः थूल्का	गःब्व थूल्का	छ्वः/गःब्व थ्यामथू
यिगाजाःब्व, यिगाब्व	यिगाजाःयिं, यिगाजाःमियिं, यिगाजाःग, यिगामिग	यिगाजाःमि, यिगामि
Transgender person	पारलैङ्गिक व्यक्ति	

वूवलय् क्वःछिनाथ्यूगु जाःया अःखःया जाः ब्वसीका खल्यिं मनूग ।

यिनाजाः मिजं, यिनामिजं, यिनावोंचा, यिनाराज्ञ	Transgender Man, Trans Man	
	पारलैङ्गिक पुरुष	

वूवलय् माजाः/मिसा धकाः क्वछिनाःम्ह अलय् जाः म्हसीका मिजं खःम्ह्यिं, वूवलय् मिसा धकाः क्वछिनाःयिं मिजंत ।

यिनाजाः मिसा, यिनामिसा, यिनामेंचा, यिनामयुज्ञ	Transgender Woman, Trans Woman	
	पारलैङ्गिक महिला	

वूवलय् वाजाः/मिजं धकाः क्वछिनाःम्ह अलय् जाः म्हसीका मिसा खःम्ह्यिं, वूवलय् मिजं धकाः क्वछिनाःयिं मिसात ।

सङ्दर स्वयाः स्वयवियाःगु खँग्वलय् मिजंया यलसा वाउचा, राज्ञ अलय् मिसाया यलसा मेंचा, मयुज्ञ धकाः छ्यलावूला याःसां ज्यू ।

- जि थात्मिसा खः ।
- वं यिनामियिनगु अधिकानया निर्ति ज्या याऽ्ऽ ।
- जि यिनामिजं खः ।

- यिताराङयिनगु मूँया ङल ।
- ऽ्यिं यितामयङ्ग खः ।

जाः क्वसीका थुऽ्कगु खँग्वलय् छक्व थुऽ्कगु (एकवचन) याखं निःक्व थुऽ्कगु (बहुवचन) यायगु निगिं 'यिं' व 'त' निग्वां निःसां दु । 'मि' याखं क्वचागु खँग्वलय् 'यिं' वा 'त' स्वायगु अलय् 'क्व' याखं क्वचाःगु खःसा 'क्व' लिकनां गिनि 'यिं' वा 'त' स्वायगु । 'यिं' धयागु यँ-यल रासं ङसा ख्वय रासं 'यूं' खः ।

छक्व थुऽ्का	निःक्व थुऽ्का	छक्व/निःक्व यामयु
निथीजाःयिलाःक्व निथीयिलाःक्व	निथीजाःयिलाःयिं निथीयिलाःयिं	निथीजाःयिलाःमि निथीयिलाःमि
Non-Binary person		गैर-द्वयसांखिक व्यक्ति

मिजं वा मिसाया चाकलं यिन लाःगु वा मिजं व मिसा वारुकाया थिथि जाः क्वसीकात ।

- जि निथीजाःयिलाःक्व मनू खः ।
- ऽ्यिं निथीजाःयिलाःयिनगु अधिकारया निगिं ग्या याऽ्यिं खः ।

नना: न नयालरासया सह्दं ह ग्यानागु खँग्वःत गुकयातः ममगु रासय् याय्छि ह्वीकमरुयरू

रामयञ

प्रचलित 'मैंवाव्' खँग्वःया लिधंसाय् ग्यानागु खँग्वः ।

मिथ्

मिजं न मिसाया दथू꣱꣱ ।

मिख

मिजं न मिसाया धायू सिवं उख लाःगु ।

मिसुं

मिजं न मिसा निम्हं ।

मिन्

ह्लं कथंया जाः लिसं स्नायु मद्गु ।

मामिसा

वूवलय् माजाः धकाः ब्वाःछिनाणःयिं मिसाण ।

थ्मिसा

वूवलय् वाजाः धकाः ब्वाःछिनाणःयिं मिसाण ।

थ्मिजं

वूवलय् वाजाः धकाः ब्वाःछिनाणःयिं मिजंग ।

मामिजं

वूवलय् माजाः धकाः ब्वाःछिनाणःयिं मिजंग ।

गुलिं खँग्वःग उङं ना ब्रलिंब्राः (थं ब्वनरू । ह्लाकनं लुमङ्क, सूनां थःयागः ङ्ख धकाः ह्मसीकी धयागु खँ न मनू थःयाक ह्र निह्रिग ङ्गः ।

यिरगय्, ब्बरगय् (जाः ब्बसीकाया कथं)	Gender expression
	लैङ्गिक अभिव्यक्ति

सं मनूया जाः नायं स्नायू दुगु ख्वःना न यव्ः ।

अङ्ग्रेजिं Gender Expression धकाः थुइकाग्ःगु खँयाग्ः नेपालभाषं सङ्दरं स्नयाः थिथि कथं ख्वलयू ।

- यिरगय्
- जाः ब्बसीकाया कथं यिरगय्
- ब्बरगय्
- जाः ब्बसीकाया कथं ब्बरगय्
- यिब्नय

मिजंस्	Masculinity
मिसास्	Femininity
ल्वाङ्गाःस्	Androgynous
मिजंयव्ः	Masc

मिसायम्हः	Femme
मिजःयम्हः नःम्ह मिसा, मिजंयम्हःया(म्ह/यिं) मिसा	Masc Women
मिसायम्हः नःम्ह मिजं, मिसायम्हःया(म्ह/यिं) मिसा	Femme Men

(थःगु जाः म्हसीका वान) न्ह्यागु मस्यू	Questioning (regards to one's gender)

- जिं अझं थःगु जाः म्हसीका वान न्ह्यागु मस्यूनि ।
- जि 'मिसा'या व्याख्या ला मलाः थ्व त्वं । अयनं जि थ्व खँय् न्ह्यागु मस्यूनि ।

थुइकेगु कुतः ...	Exploring

- जि ञसं थःयागः थुञ्ज्कगु कुगः यानाक्लनागु दु ।
- जि ञसं थःगु जाः क्मसीका थुञ्ज्कगु कुगः यानाक्लनागु दु ।

यवास्, यस्	Sexuality
	यौनिकता

मनूगय् यवा सम्बन्धि थःक्मं गथे ञनूस्व याञ्ज न उकयागः गथे यिक्लञ्ज (वेगु खँ ।

यवा क्लासाः	Sexual Orientation
	यौन अभिमुखिकरण / यौन झुकाव

थःयागः ह्रु जाः क्मसीकाया मनूग यः (वेगु खँ ।

सं मनू ह्रु जाः क्मसीकाया मयिं मनूग याख नूगः क्लासाः, यःगुः ञञ्ज ना यवा क्मांली (वेगु कथं उया क्मसीका ।

ञःजाःयवास्, ञःयवास्	Heterosexuality
	विषमयौनिकता

छम्ह थूपिंका	गुम्ह थूपिंका	छम्ह/गुम्ह यामयू
अःजाःयचाम्ह, अःयचाम्ह	अःजाःयचायिं, अःयचायिं	अःजाःयचामि, अःयचामि
Heterosexual /Straight person		विषमयौनिक व्यक्ति

थःगु जाः म्हसीका सिवं याःगु जाः म्हसीकाया मनू यःपिं (मिजं-मिसा, मिसा मिजं यःपिं) ।

ज्ञाःजाःयचास्, ज्ञाःयचास्	Homosexuality
	समयौनिकता

छम्ह थूपिंका	गुम्ह थूपिंका	छम्ह/गुम्ह यामयू
ज्ञाःजाःयचाम्ह, ज्ञाःयचाम्ह	ज्ञाःजाःयचायिं, ज्ञाःयचायिं	ज्ञाःजाःयचामि, ज्ञाःयचामि
Homosexual (Gay/Lesbian) person		समयौनिक व्यक्ति

थः छ्ठ जाः क्मसीकाया खः उगु ह्व जाः क्मसीकाया मनूत यल्ल्यिं (मिजं-मिजं, मिसा मिसा यल्ल्यिं) ।

अःन्नाःजाःयचास्, अःन्नाःयचास्, नसिजाःयचास्, नसियचास्	Bisexuality
	द्वियौनिकता

छ्क्म थूल्लका	ग्ःक्म थूल्लका	छ्क्म/ग्ःक्म ग्यामगु
अःन्नाःयचाक्म, नसियचाक्म	अःन्नाःयचायिं, नसियचायिं	अःन्नाःयचामि, नसियचामि
Bisexual person		द्वियौनिक व्यक्ति

थः छ्ठ जाः क्मसीकाया खः उगु ह्व जाः क्मसीकाया मनूत व थः सिवं याःगु जाः क्मसीकाया मनूत निम्हं यल्ल्यिं ।

ङ्गखजाःयचास्, ङ्गखयचास्	Pansexuality
	सर्वयौनिक

ठद्म थूॅॅका	१ःद्म थूॅॅका	ठद्म/१ःद्म थामथू
द्वखुजाःयचाद्म, द्वखुयचाद्म	द्वखुजाःयचायिं, द्वखुयचायिं	द्वखुजाःयचामि, द्वखुयचामि
Pansexual person		सर्वयौनिक व्यक्ति

ह्लक्व जाः द्मसीकाया मनू यॅॅयिं ।

१ःगाजाःयचासु, १ःगायचासु		Polysexuality
		बहुयौनिक

ठद्म थूॅॅका	१ःद्म थूॅॅका	ठद्म/१ःद्म थामथू
१ःगाजाःयचाद्म, १ःगायचाद्म	१ःगाजाःयचायिं, १ःगायचायिं	१ःगाजाःयचामि, १ःगायचामि
Polysexual person		बहुयौनिक व्यक्ति

ठगु सिवं अप्वः जाः द्मसीकाया मनू यॅॅयिं ।

सुयायचास्		Asexuality
		अयौनिक

छ्म्ह थूङ्का	१४म्ह थूङ्का	छ्म्ह/१४म्ह ग्यामथु
सुयायचाम्ह	सुयायचायिं	सुयायचामि
Asexual person		अयौनिक व्यक्ति

छ्रं कथंया यचा व्नासा८ अनुराग ज्ञङ्गमखुयिं ।

यचा व्नासा८, जा८ व्मसीका व यचिं गजिस् (यसिस्)	Sexual Orientation, Gender Identity & Sex Characteristics (SOGIESC)
	यौन अभिमुखिकरण, लैङ्गिक पहिचन र यौन विशेषता (यौभिकयौता)

थ्व स्वना खँया८ आयलं थथे सब्नलं ग्यासनमा८गु ज्ञया८ थथे श्वलावूला दु ।

यचा व्नासा८, जा८ व्मसीका व	People of Marginalized SOGIESC

यचिं गजिस् कथं ख्वाकूनय् लाकाःयिं	सिमान्कृत यौभिकयौताका व्यक्ति

यचा ब्वासाः, जाः ब्बसीका व यचिं गजिस्या आधानय् समाजय् निरुद न्वगेयाङ्गयिं सकलं। यचा ब्वासाःया आधानय् मिजंनं मिसा अलय् मिसां मिजं ययकीयिं अःयचामि वारुक ममगु यचा ब्वासाःयायिं, जाः ब्बसीकाया आधानय् थागंमि वारुक ममगु जाः ब्बसीकायायिं अलय् यचिं गजिस्या आधानय् थामग्यू यचिं दूयिं मनूगय्ःः थूङ्गकीगु खँग्नाः ।

ब्वायन, ब्वाय्न	Queer
	क्वयेर

यचा ब्वासाः, जाः ब्बसीका व यचिं गजिस् कथं ख्वाकूनय् लाकाःयिंगः 'ब्वायन' वा 'ब्वाय्न' मनूग नं धाङ्ग । विरुाकलं धायमाःसा थ्व खँग्वःया ख्वलावूला याःसां ज्यू । थ्व अङ्ग्रेजि खय्या ग्वासा खँग्नः खः ।

जाः व यचा ब्वःल्याः	Gender and Sexual Minorities
	यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक
यचा ब्वासाः, जाः ब्बसीका व यचिं गजिस् कथं ख्वाकूनय् लाकाःयिंगः थथे नं धाङ्ग । थ्व खँग्नाः नयाःया संविधानय् ख्वलागःगु दु । थ्व खँग्नाः ययकूयिं नं दु, थूकयागः कूं खिनिंयिं नं दु ।	

ठगु कथं खँग्वः नालगु निर्तिं

थन मालक्वाया म्हलय् ठगा ह्व खँयागः थिथि खँग्वःग ब्वथना । ख्यलावूलाय् गु कथं माः उगु कथं थूयिं खँग्वःग ल्ययाः ख्यल ला जि ह्व । यल खँग्वः कथं नं ख्यलजिल । अय्नं ब्याक्व ख्यलावूलाया निर्तिं ठगु कथं खँग्वः नालमाः । अय्याः जिं थूगु कथं ख्यलावूलाया निर्तिं ख्याग विया ।

1.	थार्गमि	Cisgender person
2.	थागमिजं	Cis Man
3.	थागमिसा	Cis Woman
4.	यिगामि	Transgender person
5.	यिगामिजं	Trans Man
6.	यिगामिसा	Trans Woman
7.	निथीयिलाःमि	Non-Binary person
8.	अ्ःयवामि	Heterosexual person
9.	व्राःयवामि	Homosexual person
10.	नसियवामि	Bisexual person
11.	ब्रख्यवामि	Pansexual person
12.	गःगायवामि	Polysexual person
13.	सूथ्यायवामि	Asexual person

मि (मनु) अलय् मिजं व मिसा - थुयिं खँग्वःयागः गःम्ह थूःकगु निगूं 'यिं' व 'ग' निम्हां गंसां ग्यू । थन न्वय् ज्ञान्वयागःगु खँग्वःयागः ख्वलावूलाय् नाला काल धाःसा थ्व विसयसं नयालरासय् दुगु न्वयाय् छगाथं ज्ञःगु नायं थूगु खँग्वःग समाजय् व्याक्कं ख्वलावूलाय् रुयाः सकसियां थूःगु कथं थायं ज्ञःगः नं ग्वदालि दः ।

'मि' याखं न्वचाःगु खँग्वः मनूयागः थूःकगु निगूं जक्क खः । ममगु जिवयागः (नं) थूःकमाःसा 'म्ह' ख्वली । गथेकि Gay Tiger - न्ताःयचाम्ह धूँ, Gay elephants न्ताःयचायिं किसिग । 'म्ह' धाल कि रुक्क जिवजन्तुग अलय् मनूग नं दुथ्याः, गन 'मि' धाल कि मनूग जक्क थूःकी ।

थूगु कथं ख्वलावूलाय् गथे माः धकाः स्नयाखनां नं ख्वलजिल ।

खँग्वः गु कथं नल

नेपालभासय् थुगु खँय् जिं दकसिबें न्हापां नेसं ११३८ या पुन्हिसं 'नेपालभासय् ज्याः व यस् सम्बन्धि खँग्वः मुना' धयागु सफू पिकानागु खः । थुकिया बाखं न्ह्यःखँ च्वय् कनेधुन । उगु सफू पिकायेत जिं निम्ह विज्ञकानपिं याके यक्व ग्वाहालि कयानागु अलय् आपालं खँग्वःत ग्यायेगु अनं नं न्ह्याःगु खः । नेसं ११३८सं जिं पिकानागु उगु सफूया यक्व खँग्वःत हाकनं विचाः यायमाःगु तायका । गुलिं खँग्वःत थुक नं न्ह्याका धाःसा गुलिं तनःगु अलय् गुलिं मखनं नं न्ह्याब्वया ।

नेपालभासय् 'यवा' खँग्वः दु धकाः जिगु न्हापां सीकाः ब्यूम्ह निम्ह विज्ञकानपिं खः । डा. पुष्परत्न महर्जनपिंया 'खस नेपालभाषा खँग्वःधुकू' नेसं ११२८ व नेसं ११३८या निगू सफूपिनय् 'यौन'याः 'यवाः' धकाः च्वयातःगु दु । कमल रत्न तुलाधरपिंया 'इङ्लिस नेपालभाषा खँग्वः धुकू' (ईसं २००३) सफूपिनय् 'sex'याः 'यवा' धकाः च्वयातःगु दु । इन्द्र मालीपिंया 'नेपालभाषा तःखँग्वः धुकू' (नेसं ११३०) सफूपिनय् 'यव/यवा' खँग्वः 'मिजं-मिसाया न्ह्यःचिनगु ज्या, मैथुन' धकाः थुइकातःगु दु ।

'यविं' धयागु खँग्वः नं निम्ह विज्ञकानपिं लिसं खँल्हाबल्हा यासें नःगु खः । सुं मनूया यवा थुइकगु चिं पिगुलिं 'यवाचिं' अलय् 'यविं' धाय ब्वः तायका । थिथि खँग्वः धुकूतसं 'यविं' धकाः 'निसि यायगु ज्या' धकाः नं च्वयातःगु खनेदत । अयनं नेपालभासय् छग्वः हे खँग्वःया छता सिवं आपाः अर्थ दयगु सामान्य हे खयाच्वंगुलिं थुकिं छुं याउँ मखु धकाः तायका । नेपालभासय् च्वलाबूलाया सङ्केत स्वयाः नं अर्थ

थ्व्व्क थाक् नं मजू । थ्वकया माँ खँग्वः थें 'यवाचिं' धकाः नं दुगुलिं यल खँग्वः कथं ज्वला यङ्क ज्याछिं ।

नसं ११३८या सफूतिइ नं 'Sex' खँग्वःयात 'यवा, यचिं' धकाः अलय् Male sex 'वायवा', Female sex 'मायवा', Intersex 'थामङ्गू यवा' ब्वयागु ज्याब्वन । 'Sex'या अङ्ग्रेजिं दुगु निगा अर्थ उगु सफूतिइ ब्वाकःवूकः ज्याब्वन । अथ्याः नसं ११४१या थ्व सफूतिइ ब्वंगु रिङ्का । अनं उगु सफूतिइ थामङ्गू यचिं दुयिं मनूतय्‌त 'रामयज्ञ' व 'मँवाव्' धकाः जिं ब्वयागया खनिं । अथे धायगु यायछि मजू । थामयू यचिं दयगु धयागु ठगा कथंया यचिं खः, जाः ङ्गसीका मख् । यचिं व जाः ङ्गसीका याः । थामङ्गू यचिं दयखगुनं व मनूनं थःयात मिजं नं मख् वा मिसा नं मख् धकाः थ्व्व्कीमख् । थामङ्गू यचिं दुयिं मनूतय्सं नं थःगु दुनूगलं निसं लुयावःगु दुवाः वा रातना कथं थःयात मिजं, मिसा वा मगु ठं धकाः थ्व्व्कारू ।

निमल तामाकारज्ञया 'ननाः खँग्वः यूथि' (नसं ११२७) सफूतिइ 'तजिस्'या अर्थ 'विशेषता' धकाः थ्व्व्कातःगु दु । गुलिं तजिस् वूसं ब्वानव्वंगु ज्ञल धाःसा गुलिं ल्यायमिस् थ्वनधूङ्काः लुयाःनव्वं । 'ल्यायमिस्' धकाः जिं 'किशोरावस्था' धायगनागु खः । आयलं खँग्वः धूकूतिइ 'ल्यायङ्गस्' धकाः थ्व्व्कातःगु दु धाःसा, गुलिंक 'ल्यायङ्ग/ल्यास-स्' धकाः थ्व्व्कातःगु दु । 'किशोरावस्था' धयागु सकल मनूत उगु उमनय् थ्वनधूङ्काः ज्ञव्वं । ल्यायङ्ग धाल कि मिजंत अलय् ल्यास धाल कि मिसात थ्व्व्की । थ्वकया मंकाः जाः (जङ्गन यूङ्गल) खँग्वः मदु । अथे ज्ञयाः 'ल्यायङ्ग' व 'ल्यास' निग्वां खँग्वलय् 'ल्याय' कयाः 'मनू' धकाः थ्व्व्कीगु लिसँसा 'मि' ज्वलाः 'ल्यायमि' खँग्वः मंकाः जाः खँग्वःया कथं ज्वला ब्वनागु खः । उकं दं 'ल्यायमिस्' धयागु खँग्वः नं ज्यानागु खः ।

नेसं ११३८या जिगु सफूतिइ Adolescence यात: 'ल्यायस्' धका: छ्यलातया । उकि 'मि' तनाछ्वया । ल्यायम्ह न ल्यासया मंका: जा: खँग्व: 'ल्यायमि' धका: जिम्सं छ्यलाब्वनागु दु खँग्व: ख: । जिमिगु छगू संस्था Queer Youth Group धाया नेसं ११३९सं अनौपचारिक पुच: कथं नीस्वना वलय् नेपालभासं 'क्वायर ल्यायमि पुच:' धयागु नां नालाकया । लिपा नेसं ११४०सं संस्था कथं दर्ता जुया वलय् धाया थुं अथे थिथि भासं थिथि नांत तयमज्यू खनिं । अज्या: 'क्वायर यूथ ग्रुप' धका: इङ्ग्लिश भासं धायमाल । 'ल्यायमि' खँग्व: थ्व इलय् अप्व: प्रचलनय् दु ।

नेपालभासय् ज्वः मखुसे धाया निसें छ्यलाबुलाय् न्ह्याब्वंगु भासं 'Sex' न 'Gender' यात: याका: स्वःगुमखु । थ्व निगू खँग्व:त दथुइ अर्थ याका: छ्यलाबुलाय् ग्ययदँ धा: निसें तःगु खनेदु । मनूत निथी दइ - मिसा अलय् मिजं - मिसा मिजं दथुइ धाःथे निसें तं छु यायेगु छु यायेमज्यू (थेंगु इङ्ग दु या: धइगु कथंया मान्यतां दयाच्वंया: मनूतय्गु धाथे यायेगु अय्नं मिजं न मिसा निम्हसियां धाःगु ज्या नं उकथं दु यायेगु अलय् थ्व सामाजिक संरचना न मिजं-मिसा व्यवहार ब्यानाब्वंगु भायू दु उकिया छाया ख: धइगु चसना दयावसं मनूतय्गु धाथे कथं या:वंगुयात: 'Sex' अलय् उकिया आधारय् समाजय् ब्यानाब्वंगु थिथि भायूयात: 'Gender' धायेगु जुयावल । अनं अप्व यितामितय्सं थ्व कथंया धाथे दुयिं मनूत मिजं अलय् थ्व कथंया धाथे दुयिं मनूत मिसा दु जुइ धयागु मदु, उकिया अ:ख: नं जुइदु धका: आन्दोलन अभियान धाकल धा:सा निथीजा:यिला:मितय्सं नं मिजं-मिसा त:ता: ममगु नं धासीकात दु धका: स: ब्वनां दल । अनं 'Sex' न 'Gender'या मान्यता ज्वः या:नां वंगु मखु कि थ्व खँय् अप्वं ब्याक्व खँत दुथ्या:गु भायूत ब्वलनां वल । नेपालय् थुगु कथं खँल्हावँल्हा जुइगु मिसावादि आन्दोलन न क्वायर आन्दोलन धासां निसें ख: । अज्या:लिं नेपालभासय् नं 'Sex' न 'Gender' थुइकगु खँग्व:त याकगु निर्ति 'वायचिं' न 'मायचिं' धका: 'यचिं, Sex'

थुइकगु अलय् आयलं चलनचल्तिइ दुगु 'मिजं' व 'मिसा' खँग्वःयातः 'जाः, Gender' कथं नाला ।

'थ्याक्चु' व 'थ्यामक्चु' यचिं दु (म्ह/यिं) धयागु खँग्वः नं जितः निम्हू विशेषज्ञ नं ह्व म्हसीकादीगु खः । मायचिं व वायचिंया यनथ्यनातत यनिभासा दुने थ्याठी फ्वगु व मफ्वगु धकाः थुइकी ।

Gender, लैङ्गिकतायातः 'जाः' धकाः थिथि नेपालभाषा खँग्वःधुकू व भाय्लयं सफूतिइ छ्यलातःगु दु । जिं दक्ले न्हापां निम्हू विशेषज्ञ याक ग्वनकन यानावलय् 'जाः' धयागु खँग्वः वाग सीकखन । जि थःगु स्वायाध्ययनया म्वलय् पुष्पन्त सागनज्ञया 'सुबोध नेपाल भाषा व्याकरण' (न्हापाखुसि नेसं १०१२ - यिकालगु खुसि नेसं १११७) सफूतिइ 'वामा (लिङ्ग)' धयागु खँग्वः छ्यलातःगु खना । अनं उक वाग व्याख्या यानातःगु ब्वनावय् पुलिङ्ग - वाजात अलय् स्त्रीलिङ्गी - माजात धकाः छ्यलातःगु दु । नेपालभाषा एकेदमिया नेपालभाषा व्याकरण (नेसं १११८) सफूतिइ नं 'जात (Gender)' धकाः ब्वयातःगु दु । उकया व्याख्या दुने जाः, वाजाः व माजाः धाःगु खँग्वःत छ्यलातःगु दु । इश्वरानन्दज्ञया चलँचा (विसं २०२४) सफूतिइ नं जाः - वाजाः / माजाः (Gender - Masculine, Feminine) धकाः ब्वयातःगु दु । नेपालभाषा गुथिया मीगु व्याकरण (नेसं १११०) सफूतिइ नं 'जाः/जात (Gender)' धकाः थुइकातःगु दु । अनं जिं थ्व ह्व सफू यिकायतः ग्वनकन यानाब्वनागु म्वलय् काशिनाथ तमोटज्ञ नं मिदियम ब्लग ब्वयाः लिसः बियादीगुलिइ थथे धयादिल : "भाय्लयंमि व खँग्वःधुकूमि इश्वरानन्द श्रेष्ठाचार्यं (१०४८-११२३) नेपालभाषाय् न्हापां व्याकरणिक लिङ्गया अर्थय् जाः (जात) छ्यलादीगु खः । (मूलखा- वःधंगु वैज्ञानिक भाय्लयं, १०८७ व चलँचा- चिकिधंचागु व्याकरण, १०८१) थ्वयां लिउ जः निकासमान ग्यग्यनं थःगु सर्वय् (मौलिक खँग्वःमुना, ११०३)स लिङ्गया अर्थय् जाः छ्यल । भाज्ञ तुयूबहादुर महर्जनं नेपालभाषा व्याकरण

(११९८)स थ्व नां थ्वल ।" — ट्रान्सजेन्डर'यात नेपालभाषां छु धायेगु ? (2020 Sept 8, Medium Blog - Kashinath Tamot)

Gender assigned at birth धाल कि 'बूबलय् ब्वःछिनातःगु जाः' । 'ब्वःछिनातःगु' छाय् धाःसा थ्व मयिस्सं ब्वःछिना बी । न हे मनू थवं ब्वःछीगु मखु । ब्वःछिनातःगु उगु हे ईलय्‌या खँ खःसा 'ब्वःछिनातःगु' धाय ज्यूःसा लिपातय् 'ब्वःछिनाहःगु' धाय ज्यूः । मनूतय्‌सः थुइकिगु निर्तिं 'ब्वःछिनाहःम्ह' / ब्वःछिनाहःयिं' धकाः नं धायेज्यू ।

Gender जाः जुसेलिं Gender Identity 'जाः म्हसीका' जुइगु हे जुल ।

मिजं / वाजाः, मिसा / माजाः खँग्वःत थें नेपालभाषाय् न ननाः समाजय् 'मैंबाबू' धयागु खँग्वः नं प्रचलनय् खनेदु । गुलिस्यां 'नानिबाबू' वा 'बाबूनानि' धकाः धाःगु नं न्यनेखं । यनःथनागः प्रचलनय् मिजं न मिसा निम्हां मखुयिं वा मिजं मिसा वाहक मगु जाःया मनूयात 'मैंबाबू' धायेगु चलन दु । खँग्वःधुकूतिइ धाःसा 'मैंबाबू' खँग्वः दुथ्याःगु लुइक थाकूल । अयेनं छगा निगा सफूतिइ च्वलाःसां उकियात गु कथं थुइकाःल उकं मीगु समाजया लिक्कनाच्वंगु धायू हे सीदे । ममगु समाजय् थें मिजं छु खः, गथे खः न गु खः अलय् मिसा छु खः, गथे खः न गु खः धकाः छगा ल्हेंगं कियाःगु वन्धन दयाच्वंगु अलय् न वन्धनय् मलाःथें च्वन कि उकं यिनयाम्ह धाइगु कथं 'मैंबाबू' खँग्वःया च्वलाबूला जुयाच्वंगु खनेदु । गुलिस्यां 'मैंबाबू' खँग्वःयात वांलाः मतायकू धाःसा अायलं यूलांगु यूस्पाया ननाःतय्सं 'मैंबाबू' धयागु खँग्वः हे च्वलाच्वंगु नं खनेदु । जिं खँ ल्हाय हेब्ला यूलां यूस्पाया यम्ह मनूतय्सं 'मैंबाबू' खँग्वः नालाः काः अलय् थ्व नं थ्वः । ल्हाया जि नील हिना समाज (ब्लू दायमण्ड सासाइटि) धाःगु संस्थाय् ज्या यानाच्वलय् Trans & Gender Diverse People सम्बन्धि छगा मालज्याया सिलसिलाय् स्वनिगःया थिथि थासय् च्वंयिं ननाःत यीदँ यूलधुंकूयिम्सं 'मैंबाबू' धाःगु खँग्वः थ्वःगु सिल ।

अथे धायनं यनम्यनागम कथं ख्वलावूलाय् दयाव्वंगु खँग्वलं जक्व गाः धयागु जूमखु । यनम्यनागम कथं जाःयागः गु कथं स्नूगु, गथे यानां व्वथली अलय् न वागया मान्यगाग सिवं उख (beyond)या खँग थूगुकगु निर्गिं धायू जक्व मखुस रगय् नं उठं ह व्यानां वनमाः । रगय् चकंकगु धयागु मनूगय्गु धायू चकंकगु निर्गिं गिवः खः । यनम्यनागम कथं जाः म्हसीका वाग दुगु धायू अलय् उकं कियागःगु चाकः याखं उग्रीतनय् लानाव्वंयिस्सं जानां थःयागः नं न चाकलय् दुथ्यकगु वा न चाकः ह व्नःथलगु अयनिव्हार्य जूगु । मिजं न मिसा वाह्कया जाः म्हसीका वाग जक्व मखुस मिजं न मिसा समवञ्चिया धायू नं व्हिलानन यानानन धूक्वल ।

अय्याः थ्व सह्गिगु निथी कथंया खँग्वःग ज्याव्वयागु दु । ठगा व्हलिंग्यंक ख्वलावूला जयाव्वंगु खँग्वःया ह उल्वा नयालरगसं ग्यानागःगु अलय् मगु धाःसा ननाः सह्दरं ह यिकनां ग्यानागःगु खँग्वः । गुलिस्यां यनम्यनागम कथं ख्वलावूलाय् नयाव्वंगु खँग्वलं थःयागः वांलाक्व थूगुकी धकाः गायकरू धाःसा गुलिस्यां यनम्यनागम ख्वलावूलाया खँग्वलं थःगु जाः म्हसीका वांलाक्व थूगुकीमख् उकिं थौंकव्वय् विकास जया नःगु खँग्वलं थःयागः वांलक्व थूगुकी धकाः गायकरू ।

Cisgender धयागु खँग्वःयागः 'थागंजाः' धकाः निष्ठू चित्रकानजं क्यनादीगु खः । थिथि खँग्वः धूकुग स्नयवलय् 'थागं'या अर्थ 'मक्मुगु' धकाः थूगुकागःगु खना । वूवलय् ठ्ठ जाः धकाः व्वःछिनागःगु खः न ह जाः म्हसीका खगुगु निर्गिं 'थागं' खँग्वः थन ल्नःगु गायका । नसं ११४०सं गुमल याखं व्यनकन यानाव्वनागु स्नलय् काशिनाथ गमाटजया सूमान कथं 'थागंजाः' जक्व मधाःस मनू थूगुकागः 'मि' गँसा गयाः 'थागंजाःमि' अलय् 'थागंमि' धका नाला कया । नयकलं सूमान 'यिगाजाःमि' खँग्वलय् वियादीगु खः । अथेगुं ह थ्व खँग्वःयागः नं लु वियागु जल । म्हवचं (नचन) ग्यामछिउगु सह्दरंय् 'थागंजाःमि, थागंमि' अलय् ठव्म्ह वचं (ञकनचन)या सह्दरंय् 'थागंजाःम्ह, थागंम्ह' अलय् गःम्ह वचं

(बहुवचन)या सन्दर्भय् 'थागंजाःयिं, थागंजाःमियिं, थागंजाःग, थागंजाःमिग' धकाः अनं नल।

थ्व ह्व धासं Cisgender Man / Cis Man गय्गाः 'थागंजाः मिजं' वा 'थागमिजं' अलय् सन्दर्भे स्वयाः 'थागवौचा' न 'थागराज्ञ' धयागु खँग्वःग नायं Cisgender Woman / Cis Woman गय्गाः 'थागंजाः मिसा' वा 'थागमिसा' अलय् सन्दर्भे स्वयाः 'थागमैंचा' न 'थागमय्ज्ञ' धयागु खँग्वःग नःगु खग।

खय् रासय् Cisgender याग्ः 'याचलैङ्गिक' धायगु यानाव्वना। खय् रासय् थुकाया खँग्वः नय ज्ञाः नयालरासय् नःगु खः।

नसं ११३८या जिगु सन्तुगिञ्ज 'Transgender' याग्ः 'ग्याञ्जाः' (ग्यागलं + जाः) धायगु मनूगय्सं नालाः मकाः न Transgender मनूगय्सं नं मययकू। Transgender ज्ञञ्जनं न मनू 'ग्याग्लंयाञ्च' खः धयागु धायू यिव्वःगुलिं थ्व खँग्वः मययकल। खय् राय्या सञ्चान माध्यमगय्सं नं 'न्हनक लिङ्गी' धायगु यानाव्वंगु अलय् उकाया गञ्चकं ह्व कूं खिनगु ग्या ज्ञगु ह्व खः। याः ला मी सकलं न सिवं न याः, न सिवं न याः गन सं निश्चिग मनूगय्गाः याःयिं मनूग धकाः कियावीगु निरुदया दस् खः। अग्याः जिं Transgender खँग्वः नयालरासं ह्ञ धायगु धकाः अगिकं ह्व मालाव्वना। थ्व खँग्वः आयलं ह्व ञ्चलावूलाय् माःगु खँग्वः नं खः। थः नं Transgender मनू ह्व ज्ञगुलिं थ्व खँग्वःया महत्व जिगु ग्यक्तिगग जिवनय् नं गःवं।

अङ्ग्रेजि रासं ह्व थ्व खँग्वः गथे दग ल धकाः माला अवलय् लाय्गिन राय्या 'trans' धयागु खँग्वः 'across, on the far side, beyond' ज्ञयाव्वन। वूवलय् व्वाःछिनागःगु जाः सिवं अःखःया जाः ञ्चसीका दूयिं मनूग ज्ञगुलिं नं थ्व खँग्वः ञ्चलावूलाय् नःगु खः। थ्व ह्व मालग्यया व्वलय् प्रम साय्मिज्ञया 'नयालरासा अःखः

खँग्वःधुकू' (नसं ११३६)य् ×थिता' धयागु खँग्वः खन अलय् उकिया अर्थ there, the other side धकाः वियातल। थ्व खनं जिं थ्यनकन यानाच्वनागु ॐमल पुचलय् खँ तया।

अनं जितः काशिनाथ तमोटजं मिदियम ब्लग ब्वयाः लिसः वियादिल। '×ट्रान्सजेन्डर'यात नेपालभाषां छु धायेगु?' - काशिनाथ तमोट (8 Sept 2020) मिदियम ब्लगय् च्वम सायेमिझया उगु सफूतिइ 'थिता' खँग्वःया अर्थ यायेछि मझगु धकाः कनादिल। उगु ब्लगय् नयेकलं 'याःगु नांयातः विनां धाःथें ट्रान्सजेन्डरयातः विजाः धायेफु' अलय् नेपालभाषाय् ×या'या थिथि अर्थ मध्ये छगू याय 'एनक झय' नं दु, उकिया ह्वाग्वः या थ्वलाः याःगु जाः- याजाः नं धायेफु धकाः नं कनादिल। उगु हे ब्लगय् नयेकलं 'याजाःया अर्थ थिथि झ॰॰हेगुलिं संस्कृत यान हे थ्वःसां ग्यू, गथे, यानजाः- याःजाः' धकाः कनादिल।

Transgender मनूत 'याःयिं' मनूत खः धयागु othering भाय् झल धकाः कुंखिनगु दयाच्वंगु अलय् थःक्व नं आयलं खय् भासं नवं॰॰गु थथे 'एनक लिङ्गी', 'भिन्न लिङ्गी' थें जाःगु खँग्वःत अपमानजनक खः धकाः धयाच्वंसं थुगु सुस्वान नं नाल ग्यामछिन। अलय् ह्वाकनं Transgender मनूत मिजं नं मखु मिसा नं मखु धयागु भ्रम नं दु। आयलं Transgender मनूतय्सं थःयातः मिजं वा मिसा धकाः हे थू॰॰की। Transgender मिसायिम्सं 'मिसा' व Transgender मिजंयिम्सं 'मिजं' धकाः हे थःयातः ब्वसीकी। अय्नं नेपालय् कानून, जनचेतनाया अभाव लिसं आयलं सञ्चार माध्यमतय्सं थ्व विसयसं लाक्व हे च्वंगु, संवेदनहीन झयाः च्वं॰॰गु अलय् थःगु कन्दनय् गथे अय्वः लाः॰॰क कमन्द नवं॰॰ गुलि अय्वः स्वःयिं दवं॰॰ थेगु कथं जक्व थ्व खँयातः यिन्न॰॰गु निर्ति Transgender मनूत वात यक्व हे भ्रमत दु। अथ्याः जिं ह्वाकनं उगु ॐमल पुचलय् च्वम सायेमिझया सफूतिइ 'थिता' खँग्वःया अर्थ ब्वनाच्वंगु खःसा यायेछि अर्थ वीगु खँग्वः

'यिता' धकाः ब्वःसा ग्रु ला, व ह्र सा अङ्ग्रेजी खँग्वःया अर्थ लिसं नं ज्वःलाः धकाः न्यनां ब्वया । थिथि खँग्वः धकुग स्वयां नं 'यिता' धयागु 'यानि, उख' धकाः थूक्काल

।

अनं हाकनं काशिनाथ तमोटजुं ब्लग ह ब्वयाः लिसः बियादिल । 'व्रास्सजन्डन-याग नेपालभाषां ×यिताजाः' धाय ल्वः' - काशिनाथ तमोट (17 October 2020) - [जिं प्रम सायमिया ×थिता' अःखः अर्थय् ब्वःगु, ह्रमाःगु यिता(ता) धकाः क्वंसलि, अय्सा यिताजाः धायमाली धकाः मल-पूवलय् प्रस्थान ज्वाथन । व्रास्सजन्डनया अर्थ व्वाथीक मालाव्वया । ×यिता'या गिहास नं मालाव्वया । अमनकाशय् यान-अनान (यानि-नानि)या अर्थय् नेपालभाषाय् "खा टा-थिटा" (खुसिया उख-थूख) व्वयागय धूंकल खनि । (काशीनाथ तमोट-पुत्रपौत्रादिवाधिनी, नसं ११०३, पौ १२) संस्कृतया ×यान'याग ता धाःगु खँसलि का, थ्व ला यायुछि खग धकाः जिं तायका। व्रास्सजन्डन धायिं थिताय् (थूख, वूवल) मिजं/मिसा खःक्व यिताय् (उख, लिया) मिसा/मिजं ह्रनंक्व यचामि (sex/gender) खः । नेपालभाषाय् खुसिया किनानया अर्थय् ब्वलिगु थ्व खँग्वःयाग अर्थनिस्थान यानाः यवा (sex) खँग्वःनाय trans (हिला)या अर्थय् ब्वल मरुगु मखु । श्रीश्वनानन्दजुं (नसं १०४८-११२३) सामाजिक जात/जातिया खँल्हा नुय जाःयाग व्याकनधय् ×लिङ्ग' अर्थय् निस्थान यानादीगु ननाःक्वमियिसं ययकुगु थन लूमंकवरु ह्र । यितायाग ता/टा नं व्वयागःगु दु, तन थूकियाग ×यिता' स्थनीकृत याःसा थ्व विशेष अर्थयुक्त ह्र । (थौंकक्वय् ब्वलग यूलांगु भाषा व नुय नं व्यासा का यवरु ह्र । क्वगु नुय ज्वःया यलिसा यूर्व नुय ज्वान ब्वलाः मीसं ल्वक्व धायरु - ज्वानकुमानी, ज्वानहह, ज्वान-जमाल, ज्वान-माउनादी, आदि ।]

अन जिं हाकनं भतिचा मथुथें व्वनां 'यिताजाःमि मधाःसा यिताजाःक्व/यिं धाय जी ला ?' धकाः नयकःयागः न्यना ब्वया । नयकलं थथे धकाः लिसः बियादिल । "नूक्वना,

'यिगाजाःमि' मिसा-मिजं निगां थुक्वःकीगु दयेका खँग्वः खः । छवचं ना गःवचं ज्वःनमाःसा थथे जुइ - वचं सीमदुसा - १. यिगाजाःमि २. यिगामि, छवचं - १. यिगाजाःम्ह २. यिगाजाःमिम्ह ३. यिगाम्ह, गःवचं - १. यिगाजाःयिं २.यिगाजाःमियिं ३. यिगायिं ।थुयिंमध्ये न्ह्यागु छ्यःसां ज्यु। छकः छ्यला अर्थ ग्रहण याये कि न सकसिया वाधगम्य जुइ न नालाकाइ ।"

थ्व हे धासं Transgender Man / Trans Man यात 'यिगाजाः मिजं' वा 'यिगामिजं' अलय् सहद्वरं स्वयाः 'यिगाबोंवा' न 'यिगारागु' धयागु खँग्वःया नायं Transgender Woman / Trans Woman यात 'यिगाजाः मिसा' वा 'यिगामिसा' अलय् सहद्वरं स्वयाः 'यिगामैंवा' न 'यिगामयुजु' धयागु खँग्वःया नःगु खन ।

Transgender याता यायुंठि जुगु खँग्वः थनं निसं नःगु खःसां खय् रासय् 'यानलैङ्गिक' धाःगु खँग्वः प्रचनलय् नयह्मः नयालरासय् Transgender खँग्वः दःनःगु खः ।

अथेगुं मिजं वा मिसा (निथीजाः, two kinds of gender)या चाकः सिवं यिनया (यिलाःगु) थिथि जाः ह्मसीकाया 'निथीजाःयिलाः' - अनं 'निथीजाःयिलाःम्ह' अलय् 'निथीजाःयिलाःयिं' धइगु खँग्वःया नल ।

जिगु सफू 'जाः न यस् सम्बन्धि स्वना रासं खँग्वः मूना' (नसं ११३९, 978-9937-0-6288-6)सं ह्माया खुसि ननाः सहद्वरं हे ज्यानां जाः ह्मसीकाया खँग्वःया दयेका । थुकया आज्ञ्या छ नं धाःसा मनूतय्सं थःयाता थुक्वःकगु निगिं यह्म खँग्वःगं ल्ययरुयमा । उक प्रचलिन खँग्वः 'मैंवाव्'या लिधंसाय् 'रामयुजु' धकाः खँग्वः ज्याना । 'मैंवाव्' थें 'रागु' न 'मयुजु' खँग्वः स्वानां 'रामयुजु' खँग्वः नल । 'मिजं' न 'मिसा'या 'दथु'इ धकाः 'मिथु', 'मिजं' न 'मिसा'या धायु याखं 'उख' धकाः 'मिख', 'मिसा' न 'मिजं' निम्पां धकाः 'मिसुं', 'मिसा' न 'मिजं' छ्वं मखु धायताः जाः नायं स्वायु 'मनू' धकाः 'मिनू' खँग्वःया ज्यानागु खः

। अनं 'मिसा' व 'मिजं' खँग्वःत ज्वःन मिजं थुइकगु ज्वःतँसा (उपसर्ग) 'थू' अलय् 'मिसा' खँग्वः थुइकगु ज्वःतँसा (उपसर्ग) 'मा' छ्यलाः मामिसा, थूमिसा, मामिजं, थूमिजं धयागु खँग्वःत दयाना । थ्व खँग्वःत हलिं न्यक्क छ्यलाबुलाय् नयाब्वंगु खँग्वःत मखुस ननाः संस्कृतं हे यिकनागु खँग्वःत खः । गुलिं खँग्वःत उकिं ना ब्वलिंब्वः थें ब्वनरू । हाकनं लुमंक, सुनां थःयातः छु धकाः म्हसीकी धयागु खँ व थःम्हं हे ब्वःछीगु खँ खः ।

जाःया संस्कृतय् ननाः खँग्वः धुकूतिइ लिकूनांब्वंगु धायू नं खनदु । गुलिं सफूतिइ खय् राय्या 'नपुंसक' खँग्वःया अर्थय् छ्यलगु निंतिं 'ख्वःजाः' धकाः नं ब्वयाःगु खना । थ्व जक्क मखु, 'मैंवाव्' धाःगु प्रचलनय् दुगु खँग्वःया अर्थ नं यक्व खँग्वःधुकूतिइ उगु हे लिकूनांब्वंगु धायू कथं हे क्वनाःगु दु । गब्वकं हे पितृसत्तात्मक समाजय् 'मिजं' जुइगु, मिजं छु खः, मिजं गथे जुइमाः धकाः नैंसिखःया हे वब्वन दु । अथ्याः उगु समाजय् मिजं जुइमरूगु अर्थात् समाजं कियाःगु उगु चाकलय् ब्वनमरूगु धकाः समाजं नायकल कि उइतः अवहेलना यायगु कथं थ्याःगु खँग्वःत छ्यलाबुलाय् वःगु खः । समाजया स्वीकार्यता चाकलं पिने लाःगु थिथि जाः म्हसीकाया मनूत थ्याःगु हे लान्छनां कयाजुइमाःगु दु । सुं मनू मिजं मखु सा व मगु जाः म्हसीकाया मनू जुइ । मिजं जुइगु निंतिं छुं कथंया वब्वन व चाकलय् ब्वनमाः । Gender is a spectrum धकाः धाइ । मीसं निगु वाकस छगु जनय् छगु खनय् अलय् व निगु वाकसया यनिधि दूने थेगु कथं जाःयातः समाजय् थुइकाब्वंगु दु । मनूतय्गु जाः कयं व्ययथें दिनिस दिनिस जुइरू । छगु हे धाः मजुइरू । ह्लिलाब्वनिगु नं जुइरू । उख थूख धकाः जक्क मजुइरू । अथ्याः समाज ज्वचिला ज्वां वनिगु स्वलय् थ्याःगु दमनकारि व यूनात्मवादी खँग्वःत अनंतुं नानां ननमाः ।

Gender expression 'लैङ्गिक अभिव्यक्ति'यातः छु धायगु धकाः नं जिं ब्यनकन याना । जिगु नसं ११३८या सफूतिइ थूकयातः 'जाः ज्वब्वया' धकाः ब्वयातयागु खः । जिं

ब्वायां निष्ठू विप्रकानश याक सहलह यानावलय् नं नयकलं 'ब्वाव्वया' खँग्वः यायुछि मञ धयादीगु खः । अयनं उवलय् खय् रासं 'लैङ्गिक प्रस्फुटीकरण' धयागु खँग्वः आयलं प्रचलनय् ञगुलिं 'ब्वाव्वया' धकाः ह जीकाब्वया । लिया खय् रासय् नं 'प्रस्फुटीकरण' खँग्वः यायुछि मञ 'अभिव्यक्ति' धायमाः धयागु खँ नसलिं 'अभिव्यक्ति'याग्ः छु धायगु धकाः ग्वनकन यानाञया । थुकया खासय् लिसः मवः अलय् खँग्वःधुकूगिं नं उलि ग्वहालि यायमरुग । कमल मल्ल गुलाधनञया 'इङ्लिस नेपालभाषा सँग्वः धुकू' (इस्वीसं २००३) सफूतिइ 'expression - खँराय्, ब्वाःराय्, म्वःराय् व ख्वाःराय्' धयागु खना । अथ्याः छगु सद्दर्य् 'यिराय्' ख्वलजीगु गायका । सुं नं मनूया दुनुगः निसं लुयाःवःगु उया मिजंस् / मिसास् / ममगु राव यिब्वइगु ञयाः 'यिराय्' । सद्दर्य अग्सं थुकमाःगु वखाय् 'जाः ब्वसीकाया कथं यिराय्' धकाः धाय ल्वइ । अनं गुलिं सद्दर्य् 'ब्वाराय्' धाय नं ल्वइ धाःसा गुलिं सद्दर्य् 'यिव्वयगु' यास् ह ख्वःसां नं जी ।

'यौनिकता'याग्ः 'यवास्/यस्' धइगु खँग्वः छ्यनादीब्व निष्ठू विप्रकानश खः । नयकः नायं ब्वायां खँब्वावँब्वा ञवलय् छुं खँया यरुः व गुण थुइकाः 'स्' लिगँसा (प्रत्यय) गनिं धयागु कनादिल । अनं 'यस्/यवास्' नसं ११३८ निसं ख्वलावूला यानाब्वनागु खः ।

'ब्वसालगु' धाल कि 'आकर्षण' धकाः थुइकी । थ्व खँग्वः नं निष्ठू विप्रकानशं ब्वथनादीगु खः । अनं 'यवा ब्वसाः' धयागु खँग्वः नं नसं ११३८ निसं ख्वलावूला यानाब्वनागु दु ।

यवा ब्वसाः सम्बन्धिया खँग्वलय् Heterosexuality याग्ः नसं ११३८या सफूतिइ 'विब्वाःयवा' धकाः ब्वयागया । कमलमल्ल गुलाधनञया सफूतिइ 'homosexual' धकाः 'ब्वाःयवा' धयागु खँग्वः नं खना । निष्ठू विप्रकानश लिसंया खँब्वावँब्वाय् नं यवा ब्वसाः सम्बन्धि खँग्वःग माल थाकूयाब्वंगु खः । अक्व स्वयाः gay/lesbian 'ब्वाःलाःगु जाः

ययकीयिं' ज्ञगुलिं 'ज्ञःयबा' धाय यायेछि गायका । अनं ज्ञःमलाःगुयाग्ः 'विज्ञः' धयाविया । उकं द्वाकनं Bisexual याग्ः 'ज्ञःविज्ञःयबा' ज्ञवन ।

थ्व खँ द्वाकनं लियूव्वकाः स्वयवलय् मनूगयूगः थुव्वकिगु खँग्वः 'यबा' जक्व मज्ञस 'यबामि' ज्ञव्वमाःगु धकाः गायका । अनं यबा ब्वसाःया स्वक्व खँग्वलय् 'यबामि', 'यबाक्व' व 'यबायिं' धकाः ल्युन व्वं वन ।

Heterosexual या सम्बन्धय् 'विज्ञः' धायगु सिवं 'अःजाः' - अःखःयागु जाः ययकीयिं ज्ञयाः 'अःजाःयबामि' अलय् सगिकं 'अःयबामि' धायगु अनं वल । अथेंगु Homosexual याग्ः 'ज्ञःयबा' जक्व मधाःस 'ज्ञःजाःयबामि' अलय् 'ज्ञःयबामि' ज्ञवन । विमल गाम्राकानज्ञया सफूगिव्व 'उंयबामि' धयागु खँग्वः नं खना । व छ्व, गथे वःगु, गथे ब्यानागःगु धकाः सीक मफ्ग । अनं Bisexual खँग्वः 'अःज्ञःयबामि' धकाः वल । मगु छ्गा 'नसियबामि' धकाः नं धायफु गायका । 'नसि' धाल कि २ ल्याः थुव्वकी । Pansexual खँग्वः वाग मगिव्व लुव्वकाब्वना वलय् ज्व नयालरासया ममगु काबा रासय् गथे खँग्वःग दव्व, उकं नं नालाः कायजी ला धकाः उख थूख मगिव्व लुव्वकाः स्वया । ब्वाल्खा नयाल राषा खलकया 'ब्वाल्खा नयाल राषाय खँ कुठी' (नसं ११३२) सफूगिव्व ब्वाल्खा रासं 'स्वक्व'याग्ः 'दाखन्' धकाः ब्वयागःगु खना । मगु याय् छि खँग्वः लुव्वकमफूगुलिं नसं ११३८या जिगु सफूगिव्व जिं 'दाखन्यबा' धकाः छ्वलागया । मालख्या यानाब्वनागु सहर्स्य् कमल नम्र गुलाधनज्ञया सफूगिव्व नं All या दालखा रासं 'ब्वख्' धकाः ब्वयागःगु खना । 'ब्वख्' ब्यनवलय् 'दब्व' / 'दक्व' थें नं गाः । 'दाखन्'या द्व लिधंसा 'ब्वख्' नालाः अनं 'ब्वख्यबामि' ज्ञवल । Polysexuality या खँग्वः ब्याब्वयागु थ्व ब्वायां खसि खः । 'गःगा' धाल कि ' छ्गा सिवं अय्वः' । Asexual याग्ः नसं ११३८या सफूगिव्व 'गुलियबा' धयागया । 'शून्य'याग्ः 'गुलि' नं धाव्वगु ज्ञयाः थ्व वःगु खः । अयनं थ्व उलि ब्यन वद्वःमज्ञगु गायकल । वनूंकंछि 'सून्या' धकाः

ह्र थ्वल धकाः नायका । Nepali Asexuals धकूगु कून्स्ताग्राम थ्वलाब्वंक नं छक्व ननाः खः । उकूगुः ब्यनास्नया वलय् वं नं ख्रु ह्र धाल । अनं 'सुख्यायवामि' धकाः ज्ञनन ।

'सिमान्कृत' खँग्वःयागः छ्र धायजी धकाः जिं Nepalbhasa (Newar Language) Learning Club धयागु ह्रसबूक यूवलय् ब्यना ब्वया । अन सूत्ताष नाम प्रजायगिङ्गं "नयालत्ताषाय् नास्फा मयासं व्रःता नयगुयाग ×थ्याकूनय् नयगु/ लाकगु' धायगु वलन दु । थ्व ह्र त्तानार्थयाग थ्वलाः marginalized/सीमान्कृत याग 'थ्याकूनय् लाकागःयिं' धाःसा वांलाकू ला, मगु त्तासं खँग्व:या थ्याक्क अनूवाद यायगु स्नयां ।" धकाः धयादिल । कमल नम्न गुलाधनङ्गं नं "यायछि" धकाः लिसः वियादिल । अनं 'सिमान्कृत'यागः 'थ्याकूनय् लाकागःयिं' धकाः नाला कया ।

Queer खँग्वः ब्लाया अङ्ग्रेजि त्तासय् यचा ब्लासाः, जाः ब्लसीका न यचिं गजिस् कथं थ्याकूनय् लाकागःयिंगः ह्रला यानां खँल्लायगु न ब्लाञ्चाब्लाः खँल्लायगु निगिं थ्वलागःगु खः । अलय् समूदाय याखं ह्र थ्व खँग्वःयागः नाला कयाः थ्व खँग्वलं लाञ्छना ह्रयाङ्गःगु खः । ठिम्सं जिम्हः थ्व धकाः ब्लाञ्चाङ्कगु स्नल जिम्सं थ्व ह्र खँग्वः नालाः थःगु गौनव धस्नाक धकाः सन् १९८० याख अग्यियान ब्लाकाः आः थ्व खँग्वःया सामान्य कथं थ्वलावूला ज्ञगु दु । थ्व खँग्वःयागः ह्रलिं यक्क विङ्गाह्रया दस् धकाः उगु कथं ह्र नालागःगु दु । अय्याः नयालत्तासय् नं 'ब्लायन' वा 'ब्लाय्न' ह्र थ्वलागु खः ।

थ्व सह्नु सिमायू यिनाथं गिनि । थनं अम यायमानगु यक्व दनिं । थ्व सह्नगिं जग थनगः ग्नह्रालि याकू धकाः त्तलसा कयाब्लना । थ्व जगय् दनां गुलि ब्लब्लं नन गुलि थ्वथ्वं नन, उलि ह्र ब्लनलनां ननिं , उलि ह्र ब्लब्लाकू ।